

NYE FREDNINGER.

Av *Lars O. Kvamsdal*

Etter det store fredningsrushet i 1988, har det vært relativt stille på denne fronten. Men noe skjer. For å holde lista over forekomster som er fredet i Norge noenlunde ajour, kan jeg komme med følgende lokaliteter i tillegg til de som sto i Nags-nytt nr. 2 1989, nr. 4 1989 og i Stein nr.4 1991.

For at du skal slippe å lete opp nr 2 1989, bringer jeg her forklaringene på de forskjellige fredningstypene som framkommer på denne lista:

LANDSKAPSVERNOMRÅDER.

Her er inngrep som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig, forbudt. (Naturvernlovens paragraf 5.) Slike inngrep er f.eks. uttak av masse og oppføring av bygninger. Jeg har tolket bestemmelsene slik at innsamling av enkelte prøver og skånsom bruk av hammer er tillatt. Dette er det ikke kommet innvendinger på siden det sto i NAGS-nytt nr. 2 1989.

NATURRESERVAT

Denne verneformen skal beskytte områder med urørt natur eller spesielle naturtyper. (Naturvernloven paragraf 8.)

Det er to typer naturreservater. Den ene, Naturreservat I, er den strengeste. Her er det forbud mot alle inngrep i naturen.

Dette medfører at det er forbudt å samle både fra løsmaterialet og fra fast fjell.

Naturreservat II er noe mildere. Her er det muligheter for innsamling av prøver fra løsmaterialet.

I denne omgangen er det karst og grottesystemer som er fredet. Jeg går der-

for ut ifra at innsamling i områdene ikke er aktuelt. Skulle det motsatte være tilfelle, bør Fylkesmannen i Buskerud kontaktes. For ordens skyld kan nevnes at all ferdsel i grotta i Sandåggjelet naturreservat, Bevergrotta, er forbudt.

NATURMINNE

Geologiske forekomster av vitenskapelig interesse kan fredes som Naturminne. Her er det også to typer. Naturminne I er den strengeste. Her er alle inngrep i grunnen forbudt. Hammerbruk og innsamling av prøver både fra fast fjell og løsmaterialet er forbudt. I Naturminne II gjelder de samme reglene som for Naturminne I, bortsett fra at det er lov å samle inn prøver fra løsmaterialet.

I verneforskriftene for Romsåsen framkommer det at det ikke er lov å fjerne kulenoritt. Dermed er Romsåsen i geologisk sammenheng å regne som et Naturminne I.

MIDLERTIDIG FREDET OMRÅDE.

Dette er i utgangspunktet en streng form for vern i påvente av en permanent vernestatus. I denne sammenhengen, Kulturminner etter Kongsberg Sølvverk, har vi verneforskriftene å holde oss til. Her framkommer det:

“Vedtaket om midlertidig fredning er fattet for å forhindre at gruvene, berghaldene og andre objekter blir beskadiget ved fjerning, graving og sprengning under leting etter mineraler og gjenstander, ved masseuttak, forsøpling eller skjemming på annen måte.”

Det kan også nevnes at fredninger tar tid. Sems vannet ble midlertidig fredet 06.11.73 og endelig fredet som landskapsvernområde 02.10.92 !

KOMMENTARER:

De fleste lokaliteter av geologisk interesse som er fredet i Norge er fredet med hjemmel i Lov om naturvern(Naturvernloven) av 1970.

Sølvgruvene på Kongsberg er fredet etter Kulturminnelovens paragraf 15 og paragraf 22, pkt 4. Av interesse for oss mineral-samlere er at: "det ikke kan gjøres noen form for inngrep verken i gruvene, i bergaldene eller på de andre objekter som f.eks. graving, sprengning m.m. uten tillatelse". (forf. understrekning).

Gruvene som er fredet ligger innenfor et område som er begrenset av UTM-koordinatene 32VNM280200, 32VNM360200, 32VNM360100 og 32VNM280100. I klartekst vil dette si et område som er begrenset av veien fra Kongsberg til Meheia, en linje rett nordover fra Meheia til Jondalen, en linje i nordsiden av Jondalen til Lågen og Lågen syd til Kongsberg. For nærmere opplysninger kan du henvende deg til Kulturadministrasjonen i Buskerud Fylkeskommune.

Romsåsen er fredet etter Bygningsloven av 18. juni 1965, paragraf 25 pkt. 6. Denne paragrafen gir kommuner rett til å regulere områder til bl.a. spesialområder. Det vil i dennesammenheng si "anlegg som på grunn av historisk, antikvarisk eller annen kulturell verdi bør søkes bevart." I kommunens verneforskrifter kommer det tydelig fram at "Graving, hakking fylling og fjerning av kulenoritt skal ikke finne sted."

Det som er interessant her er at mange andre kommuner kan haliknende fredninger. Det er meget vanskelig å holde oversikt over slikt sentralt. Jeg vil i denne sammenheng oppfordre lesere av STEIN om å orientere meg om lokale fredninger av alle slag, også midlertidige fredninger.

Jeg er kjent med at det foreligger verneforslag på 27 lokaliteter av kvartærgeologisk interesse i Østfold og 13 lokaliteter i nedre Telemark av geologisk interesse. Begge verneforslagene ligger foreløpig hos fylkesmennene i de respektive fylkene.

FYLKE	KOMMUNE	FOREKOMST	TYPE FREDET	ANNET
Akershus	Asker	Semsvann	Lv.geol.02.10.92	
Buskerud	Kongsberg	Krona	Nr.geol24.04.92	Grotte
	Kongsberg	Sandågjelet	Nr.geol.24.04.92	Grotte
	Kongsberg	Sandågrotta	Nr.geol24.04.92	Grotte
	Kongsberg	Sølv-gruvene	Mf.kult15.06.92	
Østfold	Askim	Romsåsen	Nm.geol30.04.92	

FORKORTELSER I TABELLEN:

Geol.=	Geologisk interesse	Mf. =	Midlertidig fredet
Kult.=	Kulturinteresse	Nm. =	Naturminne
Lv. =	Landskapsvernområde	Nr. =	Naturresevat